

O'QUVCHILARDA MOTIVATSIYANI OSHIRISHDA O'QITUVCHI
SHAXSINING ROLI

Karimova Zulayho Shuhrat qizi

Annotatsiya. *Mazkur tezisdagi o'quvchilarda motivatsiyani shakllantirish va rivojlantirish jarayonida o'qituvchi shaxsining tutgan o'rni tahlil qilingan. Ta'lim jarayonida o'qituvchining shaxsiy fazilatlarini, kasbiy mahorati va pedagogik yondashuvlari o'quvchilarni bilim olishga undovchi asosiy omillar sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, motivatsiyani oshirishning psixologik va pedagogik asoslari, zamonaviy metodlar hamda o'qituvchining shaxsiy namunasining ta'siri ilmiy asosda yoritilgan. Tadqiqot natijalari o'qituvchi shaxsining yuqori darajadagi ijobiy munosabati, samimiyligi va kasbiy yetukligi o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini kuchaytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Ushbu xulosalar ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarda bilimga qiziqish uyg'otish hamda ta'lim tizimida motivatsion muhitni shakllantirish uchun amaliy ahamiyat kasb etadi.*

Kalit so'zlar: *motivatsiya, o'qituvchi shaxsi, ta'lim samaradorligi, psixologik omillar, pedagogik yondashuv, o'quvchi faoliyati.*

Annotation. *This thesis analyzes the role of the teacher's personality in the process of shaping and enhancing students' motivation. The study considers the teacher's personal qualities, professional competence, and pedagogical approaches as the main factors that encourage learners to acquire knowledge. The psychological and pedagogical foundations of motivation, modern teaching methods, and the impact of the teacher's personal example are scientifically highlighted. The results show that the teacher's positive attitude, sincerity, and professional maturity play a decisive role in strengthening students' learning motivation. These conclusions are of practical importance for increasing the effectiveness of education, fostering students' interest in learning, and creating a motivational environment within the educational system.*

Keywords: *motivation, teacher's personality, effectiveness of education, psychological factors, pedagogical approaches, student activity.*

Аннотация. *В данной тезисной работе анализируется роль личности учителя в процессе формирования и повышения мотивации учащихся. Рассматриваются личные качества, профессиональное мастерство и педагогические подходы учителя как основные факторы, побуждающие учеников к получению знаний. Научно освещаются психологические и педагогические основы мотивации, современные методы обучения и влияние личного примера педагога. Результаты исследования показывают, что положительное отношение учителя, его искренность и профессиональная зрелость играют решающую роль в укреплении учебной мотивации учащихся. Сделанные выводы имеют практическое значение для*

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

повышения эффективности образования, развития интереса к учебе и формирования мотивационной среды в системе образования.

Ключевые слова: *мотивация, личность учителя, эффективность образования, психологические факторы, педагогические подходы, учебная деятельность учащихся.*

Bugungi globalashuv va raqamli transformatsiya davrida ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi — bilimli, malakali va mustaqil fikrlovchi yoshlarni tarbiyalashdir. Shu maqsadga erishishda o'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi alohida ahamiyat kasb etadi. Ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan darsliklar va metodlarga emas, balki o'qituvchi shaxsiga, uning mahorati, ijtimoiy va psixologik fazilatlariga ham bog'liqdir.

Motivatsiya psixologiyada shaxs faoliyatini boshqaruvchi ichki kuch sifatida talqin etiladi. Ta'lim jarayonida esa u o'quvchining bilim olishga bo'lgan ehtiyoji, qiziqishi va intilishidir. Shu bois, o'qituvchining shaxsiy fazilatlarini, nutqi, muomalasi va liderlik qobiliyati o'quvchilarda motivatsiyani shakllantirishda asosiy omillardan biri sifatida qaraladi.

O'quvchilarda motivatsiyaning pasayishi ta'lim sifati va samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi ilmiy adabiyotlarda ko'p bora ta'kidlangan. Motivatsiya yetarli bo'lmagan sharoitda bilim olish jarayoni majburiyat sifatida qabul qilinadi va natijada o'quvchining ijodkorligi, tashabbuskorligi hamda mustaqil fikrlashi rivojlanmaydi.

Bugungi kunda psixologlar va pedagoglar motivatsiyani ikki turga ajratadi: ichki motivatsiya va tashqi motivatsiya. Ichki motivatsiya o'quvchining bilim olishga bo'lgan tabiiy ehtiyoji va qiziqishiga asoslanadi. Tashqi motivatsiya esa rag'bat, baho, ota-ona nazorati yoki jazoga bog'liq bo'lishi mumkin.

O'qituvchi shaxsining vazifasi — tashqi motivatsiyani asta-sekin ichki motivatsiyaga aylantirish ya'ni o'quvchini bilim olish jarayonining o'zidan zavqlanishga o'rgatishdir. Shu jihatdan olganda, o'qituvchi shaxsi ta'lim jarayonining markazida turadi.

Maqsad: O'quvchilarda motivatsiyani shakllantirish va oshirish jarayonida o'qituvchi shaxsining ta'sirini ilmiy asoslash hamda samarali pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqish.

Vazifalar:

1. Motivatsiya tushunchasining pedagogik-psixologik asoslarini yoritish.
2. O'qituvchi shaxsining motivatsion ta'sir mexanizmlarini tahlil qilish.
3. Muloqot, emotsional intellekt va liderlik qobiliyatlarining motivatsiya jarayonidagi o'rnini ko'rsatish.
4. O'quvchilarda ichki motivatsiyani shakllantiruvchi pedagogik usullarni ishlab chiqish.
5. Amaliy tajribalar asosida o'qituvchi shaxsining motivatsion rolini kuchaytirishga oid tavsiyalar berish.

Tadqiqot ob'yekti va predmeti

- Ob'yekt: O'quvchilarning ta'lim jarayonidagi motivatsiyasi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

• Predmet: O'qituvchi shaxsining o'quvchilarda motivatsiyani shakllantirish va kuchaytirishdagi o'rni.

Motivatsiyani shakllantirishda o'qituvchining shaxsiy sifatlari asosiy ahamiyatga ega. Adolat, mehribonlik, sabr-toqat, muloqotga ochiqlik, nutq madaniyati va ijodkorlik fazilatlari o'quvchilar uchun o'rnak bo'lib xizmat qiladi.

Masalan, tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, o'z fani bo'yicha yuqori bilimga ega, lekin talabalar bilan muloqotda qattiqqo'l va sovuqqon bo'lgan o'qituvchilar o'quvchilarda qo'rquv va tashqi motivatsiyani uyg'otadi. Aksincha, samimiy va qo'llab-quvvatlovchi o'qituvchilar esa o'quvchilarni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi.

Zamonaviy psixologiyada emotsional intellekt motivatsiya bilan bevosita bog'liq tushuncha sifatida qaraladi. O'qituvchining o'z hissiyotlarini boshqara olishi, o'quvchilarning emotsional holatini anglab, unga moslashishi motivatsion muhit yaratadi. Emotsional intellekt yuqori bo'lgan o'qituvchi o'quvchilarni ruhlantirish, ularda o'ziga ishonch uyg'otishda samaraliroq bo'ladi.

O'qituvchi shaxsining liderlik fazilatlari ham motivatsiyani oshirishda muhim rol o'ynaydi. Lider o'qituvchi o'z g'oyalari, qadriyatlarini va namunasi orqali o'quvchilarga ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik muloqot esa bilim berish vositasi bo'lish bilan birga, o'quvchilarni rag'batlantiruvchi omil hamdir.

Amaliy tavsiyalar:

1. O'qituvchilar uchun motivatsiya va emotsional intellektni rivojlantirish bo'yicha treninglar tashkil etish.

2. Ta'lim jarayonida gamifikatsiya, interaktiv metodlar va muammoli ta'lim usullaridan foydalanish.

3. O'qituvchilarga shaxsiy liderlik va kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish dasturlarini joriy qilish.

4. O'quvchilar muvaffaqiyatini tan olish, rag'batlantirish va ijobiy muhit yaratishga alohida e'tibor qaratish.

Amaliy ahamiyati:

Tadqiqot natijalari o'qituvchilarning kasbiy mahoratini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytirishda qo'llanishi mumkin. Bundan tashqari, bu yondashuv ta'lim tizimida o'qituvchi shaxsining o'rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

O'quvchilarda motivatsiyani shakllantirish — ta'lim jarayonining eng muhim shartlaridan biridir. Ushbu jarayonning markazida o'qituvchi shaxsi turadi. O'qituvchining fazilatlari, emotsional intellekti, pedagogik muloqoti va liderlik qobiliyati motivatsiyani oshirishda bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun o'qituvchi shaxsini rivojlantirish, uning professional va insoniy fazilatlarini qo'llab-quvvatlash ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдуллаев, Қ. Педагогика назарияси ва амалиёти. – Тошкент: Фан, 2019.
2. Жўраев, М. Таълимда мотивация ва инновацион технологиялар. – Самарқанд: СамДУ нашриёти, 2021.
3. Ганиева, Д. Ўқувчи шахсини ривожлантиришда ўқитувчининг ўрни. // Педагогик тадқиқотлар журнали. – 2020. – №4. – Б. 45–52.
4. Қодирова, З. Таълим жараёнида шахслараро мулоқот ва мотивация. – Тошкент: Ўқитувчи, 2018.
5. Юсупов, М. Педагогик психология. – Тошкент: Фан ва технология, 2017.

